

DAGENS FRÅGOR

Stockholm februari 1950.

Rysk politik i Fjärran Östern. I artikeln ovan »Korten på borden» av den svenske Kinakännaren Carl Taube, närmast grundad på det amerikanska utrikesdepartementets »vita bok», framgår bland många-handa intressanta och aktuella ting, att en av de förnämsta orsakerna till katastrofen i den amerikanska Kina-politiken med dess världsvägorande följder (se Torvald Höjer, »Konsolidering i väster, débâcle i öster», föregående häfte av Svensk Tidskrift) varit det inbördes krig, som sedan 1945 förts i Washington mellan två grupper av amerikanska experter på Fjärran Österns affärer. Detta är, att döma av Achesons senaste, uppseendeväckande tal, långt ifrån bilagt och hur utrikesministerfrågan än kommer att utveckla sig, paralyserar det alltjämt USA-politiken i Kina. Den ena gruppen talar i maktpolitiska termer rätt och slätt, den andra anser den ideologiska striden avgörande. Exempel på dessa motsättningar, som bl. a. förklara inställningen till Chiang Kai-sjek under åren 1945—48, återfinnas i artikeln i fråga. Ingen av de nuvarande maktrivalerna i Fjärran Östern kan operera där under lång tid med militära styrkor. Både Sovjet-Ryssland och USA komma sannolikt att i Fjärran Östern mer och mer söka influera och mobilisera sina lokala resurser. Både propaganda och ekonomiskt tryck komma härvid att spela sin roll, men i framtiden kommer varken det kinesiska eller det japanska folket att länge förbliva ett passivt instrument i händerna på någon främmande makt, vem det vara må.

Det kan nog, som överste Taube kraftigt framhåller, icke heller förnekas, att åtskilliga av de misstag amerikanska statsmän begått, när de stött på förhållandena i Fjärran Östern under de senaste åren, bero på bristande kunskaper och studier. Över huvud är det egendomligt att observera den ringa uppmärksamhet en så viktig fråga som Rysslands roll i Fjärran Östern har tilldragit sig hos vetenskapsmännen inom det anglosaxiska språkområdet. Det tycks bero på att de i allmänhet sakna både språkliga och andra kunskaper, då det gäller länderna i Fjärran Östern. Det är därför synnerligen angenämt, när man kan konstatera motsatsen hos ett nyligen utkommet arbete av David J. Dallin, »The Rise of Russia in Asia», Yale University Press, även om förf. har sina brister, särskilt ur historisk synpunkt.

Fjärran Östern-problemet i dess moderna form går tillbaka ända till mitten av 1800-talet, då den industriella revolutionen spred sig till Ryssland och Japan, och i båda länderna den medeltida samhällsstrukturen började ge vika för moderniseringen. I Ryssland var det samma tid som medförde emanciperingen av de livegna och expansionen till östra Sibirien. Vid samma tidpunkt öppnades hamnarna och infördes den nya samhällsordningen i Japan. De nya formerna av »imperialism» för att tala med Lenin måste söka sig ut i det

»efterblivna» Kina och där konkurrera med Västerens mogna »imperialismer». De förras mera »primitiva» karaktär hade den fördelen, att de voro och kände sig mycket mindre avlägsna från kineserna själva, än Västerlandets, varför deras politik och inställning också voro mindre avskydda. Till och med i dag som är, är den ryska friheten från »färgmedvetande» och rasdifferentiering en stor tillgång i Kina samt över hela den asiatiska kontinenten, något som man på sina håll är benägen att förbise.

Gränsen mellan Ryssland och Kina, den längsta landgränsen i världen, går genom tre stora bygder: Sinkiang och Mongoliet samt den tredje, Mandsjuriet. Sinkiang är Asiens stora ingen-mans-land, den ryska flodvägen var på sin höjdpunkt i slutet på 1930-talet, ebbade sedan och ökas nu igen, för övrigt lär situationen där vara skälig förvirrad. Mongoliet delades i Inre och Yttre Mongoliet. Inre Mongoliet stannade formellt under Kinas suveränitet, men i realiteten gick makten över till Ryssland. I Yttre Mongoliet upprättades »det mongoliska folkets republik» fördragsenligt under rysk »protektion» och ockupation av sovjettrupper. Typiskt är att Moskva yrkat på denna »republiks» medlemskap i Förenta Nationerna — dess självständighet erkändes officiellt av Kina i fördraget 1945. Det blev ett av den kinesiska kommunismens fästen. Det tredje gränsområdet, Mandsjuriet, har bevarat ett visst oberoende och en egen historia, samt företer problem av särskild karaktär och vikt. Det är icke blott strategiskt utan även på grund av bl. a. sina mineraltillgångar avgörande för den moderna industriella utvecklingen. Mandsjuriet blev därför »the Cradle of Conflict» i Fjärran Östern för att använda titeln på Lattimores bekanta bok. Det utgjorde från början ett tvisteämne, icke mellan Ryssland och Kina, utan mellan Ryssland och Japan. Det rysk-japanska kriget, Japans första stöt mot ryska försök att svälja Mandsjuriet, bragte en tredje part på scenen. USA intervenerade för att hindra Japans utslag på balansen. Ryssland och Japan fördes samman i opposition mot den amerikanska »open-door»-politiken. Efter ryska revolutionen växte den japanska äregirigheten att härska, ej blott över Mandsjuriet utan över hela östra Sibirien, och USA ingrep, oaktat ideologiska betänkligheter, till Sovjets förmån mot Japan. Sovjetregeringen räknade, som Tjitjerin yttrade vid denna tid, med att krig mellan Japan och USA var oundvikligt och att Japan skulle visa sig svagast och därför som den minst farliga rivalen. Så kom Japans av storhetsvansinne ledda kupp 1931, när det trodde sig starkt nog att ensamt hålla Mandsjuriet mot andra parter. Nu ha ryssarna återvunnit vad de förlorade 1905; USA har tagit Japan i besittning och på sitt sätt ärvt det japanska läget i Kina. Så möta Ryssland och USA varandra vid Fjärran Österns gränsområden i stället för Ryssland och Japan — icke heller nu gäller alltså striden Ryssland och Kina. Fjärran Östern har kommit in som ett led i den väldiga kampen mellan de två världsmakterna.

I sitt tal den 12 januari 1950 framhöll Acheson, att Sovjetunionen sökte tillskansa sig Kinas nordliga gränsområden. Processen var färdig, mente han, i Yttre Mongoliet, nästan klar i Mandsjuriet och i sina

tidigare stadier i Inre Mongoliet och Sinkiang. Vysjinski förklarade detta, som vanligt utan alla skäl, såsom »monstruösa lögner», vilket framhåller den betydelse de ryska framstegen i norra Kina anses kunna få på den kinesiska opinionen. Det betydelsefulla här är icke, att dessa väldiga resurser av makt och förmögenhet tillfalla Sovjetunionen, utan att de fråntagas Kina och kineserna, något som ej ens Mao Tse-tungs dialektik någonsin skulle kunna bortförklara.

Den kinesiska kommunismen har givetvis ej något ansvar för de eftergifter i Fjärran Östern åt Ryssland, som gjordes i Jalta 1945 bl. a. rörande Mandsjuriet. Mao Tse-tungs långa vistelse i Moskva har lett till ett avtal mellan Ryssland och Kina. Dess innehåll är för närvarande föremål för allehanda gissningar, men nog kan man gå ut ifrån, att Sovjet-regeringen icke släpper några av sina avtalsenliga »rättigheter», det brukar ej vara dess sed. Avgörande för framtidens Kina är icke endast om de norra gränsbygderna komma att tillfalla Ryssland eller ej och inflytandet härav på den kinesiska opinionen utan också på vad sätt Kinas ekonomiska, tekniska och sociala behov visa sig bli bäst tillfredsställda.

Times' diplomatiska korrespondent har alldeles riktigt påpekat, att de publicerade överenskommelserna i Moskva förefalla passa mycket väl in i det ryska kalla krigets nuvarande strategi och vill dra fördel av den kinesiska revolutionen för att underminera västerländernas intressen i Fjärran Östern, där Rysslands syften äro otvivelaktiga. Den vill reducera Kina till samma läge som satellitstaterna i Europa och dess strävanden i Fjärran Östern ha ändrat sig föga från senare delen av 1800-talet.

»Revolution inom revolutionen» i Kina? I den synnerligen uppseendeväckande rapport, som publicerats i New York Times och även omnämnts i detta häfte, beträffande de pågående underhandlingarna mellan Stalin och Mao Tse-tung i Moskva framhåller korrespondenten, att det förefaller som om Mao Tse-tung icke vore vidare villig att godkänna alla de krav, som Stalin framställer på Kina. Han tillägger, att det är möjligt att förhandlingarna i Moskva med vilja förlängas för att ge de mera definitivt proryska elementen i den nya regimen i Kina tillfälle att stärka sin ställning i Maos frånvaro. Han nämner namnet Liu Sjao-chi som ledaren för denna »revolution inom revolutionen», och det är därför av intresse att erinra om vad man vet om denne man.

På listan över medlemmarna i den nya statens regering, »Folkets Centrala Regerande Råd», står han nämnd som en av de sex vice-presidenterna, och är vidare medlem av det kommunistiska partiets politiska byrå. Till sist är han också ordförande i ett sällskap som kallas för »Föreningen för Sino-Sovjet vänskap», och i denna egenskap höll han i oktober förra året ett tal, som blivit översatt till engelska och publicerats i The China Weekly Review. Denna tidskrift har länge existerat i Shanghai under amerikansk ledning och var förr ett språkrör för de mer liberala elementen i Kuomintang. Efter den kommunistiska regimens införande har redaktören, som fortfarande är ame-

Dagens frågor

rikan, blivit en fullfjädrad kommunist, kanske som villkor för att fortsätta tidskriftens utgivande.

Liu Sjao-chis tal är synnerligen belysande för den politik han kommer att följa, om han en gång blir den ledande mannen i det nyaste Kina. Han har länge varit i Ryssland och där tydligen lärt sig att vara fullt stalinistiskt rättrogen, bland annat i det sätt på vilket han behandlar historiska fakta. Följande utdrag ur talet äro av speciellt intresse.

Det börjar med att påpeka, att de senaste 30 årens historia visar, att de två stora folken, Kinas och Sovjetunionens, älska varandra som bröder. Som bevis på detta framhålls, att det gamla tsar-Rysslands aggressiva politik gentemot Kina helt och hållet ändrades av Lenin och Stalin genom att återge till Kina alla ryska koncessioner i Mandsjuriet och på andra ställen och så vidare. Det är fullkomligt sant, men talaren glömmer att påpeka, att dessa koncessioner återtogos av ryssarna efter det andra världskrigets slut i en betydligt utvidgad form.

Han påpekar vidare, att Sun Yat-sen före sin död uttryckte den önskan att Sovjetunionen och Kina skulle i framtiden bli goda vänner och allierade, men han glömmer att Sun Yat-sen också definitivt tog avstånd från kommunismen som sådan, då han icke ansåg att den passade för Kina.

Den värsta lögnen är kanske den, där Liu Sjao-chi påstår, att år 1937, då Japan började sitt krig mot Kina, så var Sovjetunionen den första stat, som kom till Kinas hjälp. Det är ju väl känt, att Sovjetunionen var den *sista* av de allierade makterna som gjorde så, och att dess krig mot Japan räckte precis två dagar. Och den hjälpen gavs först sedan Stalin i Jalta försäkrat sig om att England och USA icke skulle motsätta sig hans återtagande av de gamla koncessionerna i Mandsjuriet. Men om detta säges icke ett ord i talet.

Sedan kommer en lovsång över Sovjetstatens höga ståndpunkt på alla områden, tekniskt, politiskt och militärt. Till exempel har Sovjetunionen utvecklat mycken vetenskaplig kunskap, vilken är fullständigt okänd för den övriga världen, o. s. v.

I detta sammanhang påstår Liu, att det är tack vare Sovjetunionen, som man lyckats åter få igång järn- och stålindustrien i Anshan i Mandsjuriet. Det är ett väl känt faktum, att hela den mycket goda utrustningen i Anshan bortfördes till Ryssland efter krigets slut, och det är knappt troligt, att den kommit igen.

Det sagda må vara nog för att visa, vilket lydigt verktyg Liu Sjao-chi är i Stalins händer, och hur han inför sina landsmän behandlar sanningen. Sådana överdrifter har Mao Tse-tung aldrig gjort sig skyldig till, även om han i sina offentliga tal högt lovprisat Sovjetunionen och tackat för den hjälp som getts honom. Men när han nu kommer underfund med att hjälpen måste betalas mycket dyrt, är det mer än troligt, att han börjat dra öronen åt sig och inse sanningen. Han är framförallt en kinesisk bonde, med dennes sunda och praktiska förstånd, och ryssarnas fordran på att t. ex. exportera en mycket stor del av Mandsjuriets födoämnen till Ryssland, när hela

södra Kina står inför en hotande hungersnöd, torde han icke kunna godta. Men i så fall äro nog hans dagar som det nya Kinas ledare räknade, och det kan vara rätt bra att något känna till hans trolige efterträdare.

Efter sex veckors underhandlingar har den bebådade vänskaps-traktaten mellan Kina och Sovjet Ryssland undertecknats med stora ceremonier. Av innehållet har endast publicerats vad Ryssland generöst återlämnat till Kina i form av Changchun järnvägen med Dairen och Porth Arthur. Vidare en kredit på 300 miljoner amerikanska dollar för inköp av teknisk utrustning m. m. Men det nämns icke ett ord om vad priset varit för denna storslagenhet. Att det varit ganska högt är otvivelaktigt, men hur högt det varit vågar säkerligen aldrig minst Mao Tse-tung att tala om för sina landsmän.

Socialistisk reträtt i det brittiska samväldet. Den 29 november och 10 december ägde val rum på Nya Zeeland och i Australien. Båda valen ha fått till följd, att de dittillsvarande arbetarregeringarna förlorat sin majoritet och efterträts av borgerliga regeringar.

På Nya Zeeland kom arbetarpartiet till makten år 1935 under Joseph Savages ledning. Den dittillsvarande arbetaroppositionen gynnades vid detta tillfälle av världskrisens verkningar på landets näringsliv, vilka dock i själva verket voro jämförelsevis milda. Arbetarpartiets främsta programpunkt vid 1935 års val var löftet att återuppta den sociala välfärdspolitik, som inleddes redan under slutet av 1800-talet av Richard («King Dick») Seddons socialradikalt liberala parti och som gjorde Nya Zeeland till ett föregångsland på detta område. Under de 14 år arbetarpartiet suttit vid makten har landet utvecklats till en mycket typisk välfärdsstat med stora sociala förmåner för befolkningen men också med höga skatter. Efter Savages död 1940 övertog den nuvarande Labourledaren Peter Fraser ledningen av partiet och ministären. Från 1940—45 var arbetarregeringen förstärkt med ett par medlemmar ur oppositionen, vilka som ministrar utan portfölj fingo plats i landets krigskabinett.

Beträffande det nyzeeländska partiväsendet må erinras om att landets politiska liv under mellankrigsperioden präglades av ett treparti-system. Å den ena sidan stod arbetarpartiet, å den andra två borgerliga partier. Av de senare var det närmast konservativa reformpartiet bildat redan före det första världskriget av motståndare till den socialradikala, av Labour stödda regim, som dominerade sedan 1890-talet. Fortfarande existerade också ett liberalt parti (United Party). De båda borgerliga partierna sutto under mellankrigsåren vid makten — därav i koalition med varandra från 1930 — fram till arbetarpartiets seger 1935. Den borgerliga regimens nederlag nämnda år berodde åtminstone delvis på att ett nytt och som det skulle visa sig helt tillfälligt centerparti (New Democratic Party) blandade sig i leken och splittrade de borgerliga rösterna. Sedan koalitionspartierna förlorat majoriteten uppträdde de som en samlad opposition under namnet National Party.

Dagens frågor

Dess ledare var fram till 1940 Adam Hamilton och därefter den nuvarande premierministern Sidney George Holland, som innan han 1935 började sin politiska karriär gjort sig bemärkt som en framgångsrik affärsman.

Före upplösningen av Nya Zeelands representanthus hade arbetarregeringen 42 och oppositionen 38 mandat. Bland de europeiska väljarna voro partierna redan 1946 jämspelta. Labour behöll sin majoritetsställning därför att det lyckades vinna samtliga för den infödda befolkningen (maoris) reserverade fyra mandat. Både 1943 och 1946 års val hade visat att Labours ställning höll på att successivt försvagas, och det ansågs före det sista valet att striden skulle bli mycket jämn. Frasers arbetarparti kämpade i motvind. Det hade suttit vid makten så länge att det var sannolikt, att en mycket stor del av valmanskåren skulle anse det förbrukat.

Valkampanjen har av observatörer beskrivits som lugn. Argumenten i valpropagandan äro välkända från alla länder, där moderata socialister och borgerliga kämpa om makten. Labour utfärdade ett partimanifest under rubriken »Security for all». På dess program stodo idel välbekanta löften: full sysselsättning, garanterade priser på lantbrukarnas produkter, stabiliseringspolitik, fortsatt import- och pris-kontroll och ett utvidgat husbyggnadsprogram. Oppositionen lovade på många punkter ungefär detsamma. Full sysselsättning, ingen nedprutning av de sociala förmånerna och ökat stöd för egnahemsbyggandet stod även på dess program. Men härtill kommo även löften att återställa det ekonomiska livet på den enskilda företagsamhetens och den sunda konkurrensens grundvalar. Statskontroll eller enskild företagsamhet (och lägre skatter) var naturligt nog huvudstridsfrågan vid valet.

Valet resulterade i en förskjutning från vänster till höger med ungefär 7½ procent. Partierna äro sålunda alltjämt tämligen jämsstarka ute bland folket. Något politiskt jordskred har icke inträffat. Men mandatfördelningen mellan partierna har undergått en långt större förändring. I det nya representanthuset sitta sålunda 46 medlemmar av det nationella partiet och 34 Labourledamöter. Bland de senare befinna sig alltjämt de fyra maorirepresentanterna. Kommunisternas försök att vinna inträde i parlamentet misslyckades helt. Ingen av partiets 16 kandidater fick så många röster som krävdes för att den obligatoriska kandidatregistreringsavgiften efter valet skulle återställas.

Med Peter Frasers avgång försvinner åtminstone för en tid en av de ledande gestalterna i brittisk imperiepolitik under det andra världskriget från den politiska ledningen i sitt hemland. Hans insatser som sitt lands krigsledare 1940—45 ha vunnit honom högsta beröm både från partivänner och motståndare. Av den anledningen har hans avgång beklagats också av dem som äro motståndare till de politiska idéer som han företräder.

Hans efterträdare, Sidney Holland, är som politiker i ansvarig regeringsställning ett tämligen oskrivet blad. Hans ministär har emellertid fått ett gott vitsord som en kompetent stab av sakliga admi-

nistratörer. Några större avvikelser i Nya Zeelands politik äro med hänsyn till vallöftenas art icke att vänta annat än på det ekonomiska området. Men varningar ha redan uttalats också från icke-socialistiskt håll, att Holland icke skall gå så långt att han riskerar balansen i landets ekonomi, då han försöker frigöra utrikeshandeln. Sydafrika under ledning av dr Malans nationalistparti har framhållits som ett varnande exempel.

De ledande partierna i Australien äro arbetarpartiet, det konservativa agrarpartiet (Country Party) och det liberala partiet. Vid parlamentsupplösningen satt en arbetarregering under J. B. Chiefley vid makten. Chiefleys parti har tidigare vid upprepade tillfällen befunnit sig i regeringsställning, första gången 1904. Den nuvarande Labour-regeringen kom till makten 1941 och leddes då av J. Curtin, som dog 1945 och efterträddes av Chiefley. Det liberala partiets ledare är sedan 1939 R. G. Menzies som tidigare varit premierminister 1939—41. Agrarpartiets ledare är A. W. Fadden. Han var regeringschef från augusti till oktober 1941. De båda borgerliga partierna samverkade i regeringsställning före Labours tillträde 1941 och uppträdde därefter som ett parti, United Australia Party med Menzies som ledare, fram till 1943, då Country Party återtog sin självständighet.

Valstriden stod mellan Chiefleys arbetarparti och en koalition under Menzies mellan de båda oppositionspartierna. Labours valprogram var magert. Det utlovade blott att partiet, om det fick behålla makten, skulle göra Australien till ett bättre land att leva i. I de aktuella stridsfrågorna, t. ex. banksocialiseringen, som regeringen gjort ett misslyckat försök att genomföra (lagen antogs men underkändes av Privy Council), bensinransoneringen och socialiseringen i allmänhet gav regeringen inga klara löften. Allt vad den gjorde var att under åberopande av sina tidigare gärningar begära en blankofullmakt för ytterligare tre års tid. I och för sig var Chiefleys ståndpunkt icke orimlig. Australiens utveckling under efterkrigsåren har i stort sett varit gynnsam. Någon arbetslöshet existerar icke och både produktion och levnadsstandard ha stigit. Skatterna ha sänkts vid icke mindre än fem tillfällen efter kriget. För närvarande betalar en ungarl inte skatt, förrän hans inkomst nått över 500 australiska pund (ca 6 000 kronor), och för en familjeförsörjare med hustru och två barn är 827 pounds årsinkomst skattefri.

Trots denna onekligen imponerande meritlista lyckades Chiefley icke vinna elektoratets förtroende. Oppositionens främsta propaganda-punkt var att striden gällde socialisering eller ej. En seger för regeringen vore detsamma som en generell socialiseringsfullmakt. Oviljan mot regeringens misslyckade försök att socialisera bankerna utnyttjades av Menzies, som förklarade att den av Privy Council underkända banksocialiseringslagen formellt skulle upphävas, om han kom till makten, och att författningen skulle ändras, så att för dylika lagar folkomröstning skulle krävas. Det mindre oppositionspartiets ledare, Fadden, överträffade Menzies i skärpa i sina antisocialistiska attacker: »Om ni väljer Labour, då kommer er valsedel i sanning att bli er sista

Dagens frågor

vilja och ert testamente. Genom den gör ni i så fall er själv av med frihet och egendom och genom den dömer ni era barn och barnbarn till en levande död under socialismen.»

Bland oppositionens slagnummer funnos också ett par andra punkter, som böra ha haft särskilt stor attraktionskraft. Den ena var löftet att avskaffa bensinransoneringen, som i ett land med så stora avstånd som Australien vållat en naturlig irritation. Den andra var uttalandet att kommunistpartiet borde illegaliseras, en tanke som under intrycket av kommunismens frammarsch i Sydöstasien åtnjöt vida sympatier.

I samband med valet trädde en författningsreform i kraft, varigenom ledamotsantalet i federala representationens båda hus avsevärt utökades. Till representanthuset, som dittills haft 75 medlemmar, valdes 121. Härtill komma två representanter av vilka den ena väljs av Nordterritoriet och den andra av huvudstaden, Capital Territory. Dessa representanter få dock icke rösta annat än i vissa frågor, som beröra det territorium, som de representera. I det gamla representanthuset hade Labour haft 43 platser, liberalerna 17 och agrarpartiet 12. I den nya kammaren fick den dittillsvarande oppositionen 73 platser, av vilka 52 tillföll liberalerna, som därmed blev det största partiet, och 21 Country Party. Arbetarpartiet fick 48 mandat. Förskjutningen inom elektoratet svarar i än mindre grad än på Nya Zeeland mot omfördelningen av mandaten i representanthuset. Labours andel i den aktiva valmanskåren minskade jämfört med 1946 års val med 2,9 procent (från 49,7 till 46,8 procent) medan liberalernas ökade från 33,1 till 40 procent. Agrarpartiet gick liksom Labour något försvagat ur valstriden. Deras andel i elektoratet sjönk från 10,4 till 9,5 procent. Den största både absoluta och relativa tillbakagången drabbade kommunisterna, vilka gingo tillbaka från 6,8 till 3,7 procent. De erhöles icke något mandat. Den stora förändringen i mandathänseende beror på att Australien liksom t. ex. Storbritannien och Nya Zeeland tillämpar majoritetsvals-systemet.

I den gamla senaten var ledamotantalet 36 (6 från varje stat). Av mandaten innehades icke mindre än 33 av arbetarpartiet. Genom representationsreformen har senatens medlemsantal ökat till 60 (10 från varje stat). Halva antalet senatorer avgår vart tredje år. Vid fjolårets val skulle sålunda hälften av 36 plus de 24 nytillkomna platserna besättas. Från och med detta val tillämpades en proportionell valmetod vid senatvalen, varför dessa långt bättre än representantvalen spegla styrkeförhållandena inom valmanskåren. Av de 42 mandat, som senatsvalet avsåg, tillföll 19 arbetarpartiet och 23 de borgerliga. I hela senaten har Labour nu 34 och de borgerliga 26 platser.

Valet gav sålunda Menzies och de båda antisocialistiska partierna en fullt arbetsduglig majoritet i representanthuset. Men i senaten är majoriteten fortfarande socialistisk. Mr Chiefley kan sålunda, om han så vill, utöva en effektiv kontroll över regeringens politik. Det förefaller dock icke sannolikt, att han skulle utnyttja sin ställning i senaten till att driva obstruktionspolitik mot den nya regeringen. Skulle så bli fallet kan Menzies svara med att upplösa hela senaten. En sådan upplösning får dock icke äga rum annat än i samband med en upp-

lösning också av representanthuset. Ett sådant perspektiv bör ålägga både regering och opposition en viss moderation.

I den nya regeringen har det liberala partiet besatt 14 och Country Party 5 taburetter. Utrikespolitiskt synes regeringsskiftet av betydelse, därför att det anses leda till en förbättring av de tidigare något irriterade relationerna mellan Australien och Förenta staterna. Där emot är det icke uteslutet att regeringsförändringen kan medföra, att Australien tar mindre hänsyn till det brittiska samväldets behov än det gjorde då Labour satt vid makten. Menzies' löfte att upphäva bensinransoneringen, vilken på sin tid infördes på brittisk begäran för att spara på sterlingblockets dollarreserver, kan tolkas som ett tecken härpå.

Japan och kommunismen. I ett tal på fyraårsdagen av Japans ockupation, den 1 september 1949, sade general Mac Arthur, att kommunismen i Japan upphört att vara något större problem. Uttalandet väckte allmänt uppseende. Skulle kampen verkligen vara definitivt avgjord och kommunismens roll utspelad?

Många personer, som väl känna Japan, äro av uppfattningen, att detta är en överdrift, om ej direkt felaktigt. Det är sant, att kommunisterna förlorade i inflytande under senare delen av 1949. Den japanska regeringen skötte sina kort väl, och kommunisterna tillgrepo våldsmetoder litet för tidigt. I Taira i norr stormade de polisstationen och stängde in poliserna. Kidnappingen av den japanske järnvägschefen, som senare påträffades skjuten, har förts på deras konto. Ännu viktigare var kanske, vad som inträffade i Mitaka, där ett tåg spårade ur och en mängd människor omkom eller skadades på grund av ett attentat, som allmänt tillskrivits kommunisterna. Själva säga dessa sig ha varit utsatta för grov provokation. De ha emellertid icke lyckats göra detta troligt utan förlorat i anseende på affären, trots att de lyckades förvandla rättegången om denna till en propagandaföreställning.

Ockupationsmaktens egna åtgärder visa, att SCAP icke i praktiken hyllar uppfattningen, att kommunismen skulle ha spelat ut sin roll. Den effektiva japanska polisen har kanske på ingen punkt i så hög grad amerikanernas gillande, som när den klämmer åt kommunisterna. När inte japanerna kunna eller vilja göra något, ingriper SCAP själv.

Dess rådgivare i undervisningsfrågor, dr Eells, väckte i somras uppseende genom att deklarerat, att enligt hans åsikt kommunistiska lärare vid skolor och universitet borde avlägsnas från sina befattningar. Motiveringen var densamma, som begagnats i USA. Kommunisterna ha själva avsvurit sig tankefriheten och tjänstgöra och måste tjänstgöra som en femtekolonn.

Det är kanske mera betecknande för det ändrade läget i Japan på sistone än för kommunisternas ställning där, att denna avi, som resulterade i massavskedanden av lärare i hela landet, icke utan vidare accepterades av många intellektuella, som icke ett ögonblick kunna misstänkas för att vara kommunister eller sympatisera med dessa.

Tokiouniversitetets rektor, Shigeru Nambara, och flera andra av Japans bekanta vetenskapsmän togo bladet från munnen och varnade för det rena godtycke, som kunde bli följden av ett sådant betraktelsesätt. Den japanska föreningen av universitetslärare sade ifrån att enligt dess uppfattning kommunisterna först kunde avskedas, när man kunde bevisa, att de missbrukat sin ställning.

Amerikanerna borde i och för sig ha blivit förtjusta över detta utslag av självständigt tänkande, så mycket mera som de japanska vetenskapsmännen åberopade författningen till stöd för sin åsikt. Men när det gäller kampen mot kommunisterna resonera amerikanerna i Japan på ett alldeles speciellt sätt.

Det ligger emellertid en viss fara i SCAP:s tydligt anti-kommunistiska inställning. Om den habile kommunistledaren Nosaka — vilken efter avbön för »deviationer» ånyo tagits till nåder av Kreml — skulle kunna göra sig och sitt parti till martyrer och mobilisera den nationella reaktionen mot ockupationsmakten, kan läget rätt snabbt bli farligt. Då skulle han kunna utnyttja både det japanska folkets fortfarande påfallande starka följesamhet och de rödas starka grepp om fackföreningarna. Kommunisterna anse sig dessutom ha några speciella trumfkort på hand, utsikten till handel med det röda Kina under deras protektion samt den omständigheten, att Sovjetunionen fortfarande håller 376,000 japaner fångna — under övliga ohyggliga förhållanden.

Herr Nosaka har lagt märke till att han kan få alla japanska affärsmän att lystra genom att börja tala om handeln med Kina. Kanske kommunistpartiet skulle kunna använda sina bona officia eller rentav tjänstgöra som en handelsagentur i stor skala? Kina tog före kriget 25 % av den japanska exporten. Nu har litet stål gått dit i utbyte mot kol. Dessutom ha en del varor, som officiellt destinerats till Filipinerna eller Hongkong, letat sig fram till det röda Kina.

Men personer, som närmare undersökt dessa bägge trumfkort, äro icke imponerade. För det första anse de det osannolikt, att Mao Tse-tung skulle vilja gynna de japanska kommunisterna genom att lägga sin handel i en särskild riktning. För det andra måste ju kineserna betala sin import från Japan. Hur skall det ske? Det är brist på både guld och sådana varor, som kunde intressera köpmän och myndigheter i Tokio.

Vad krigsfångarna beträffar tror man inte, att kommunisterna kunna uträtta mycket. Ryssarna ha ju icke precis visat sig vara särskilt hänsynsfulla i liknande fall. De erkänna f. ö. ej — vilket ju är olycksbådande för många japanska familjer — ett större antal än 100,000. Var äro resten? Kanske på samma ställe som de polska officerarna i Katyn.

Nej, de japanska kommunisternas stora chans ligger på andra områden. De ha en stark organisation med god disciplin. Deras totalitära mentalitet attraherar många japaner, som gärna vilja följa paroller från ovan, om de ropas ut med kläm och myndighet. Trots den stora förbättringen i den ekonomiska situationen under senare år är det japanska folket fortfarande oerhört fattigt. Lönerna ligga mycket lågt. Gemene man har svårt att klara sig och ej endast gemene man. Jordmån för Moskvas agitation finnes följaktligen. Därom är intet tvivel.

Emot en kommunistisk erövring av makten står emellertid utom amerikanerna ett stort hinder — monarkien. I det kommunistiska högkvarteret är man väl medveten om detta. Man gör så gott man kan för att underminera Hans Majestäts position. Men man går försiktigt fram. En av de kommunistiska ledarna sade rent ut om den saken: »Vi kan inte avslöja honom, så länge 99 % av folket är fångat i vidskepelsen!» Samme man uttryckte sin glädje över att man från rysk sida släppt tanken på att anklaga kejsaren för krigsförbrytelser.

Några veckor senare visade det sig, att detta ingalunda var fallet. Ryssarna ha som bekant kommit med en ny not om den saken. Kejsaren skall inför domstol! Man kan just undra, vad stämning det blev i det kommunistiska högkvarteret vid denna underrättelse. Ty nu måste naturligtvis de japanska kommunisterna hundra procentigt täcka den ryska ståndpunkten. Den senaste tillrättavisningen svider säkert alltför mycket hos Nosaka för att han skulle vilja riskera en »deviation».

Det ryska ingripandet har på vanligt sätt formulerats i Moskva med samma ringa förståelse för de lokala förhållandena, som så ofta tidigare kunnat iakttagas i rysk politik. Vi ha fått ännu ett bevis för att dess dogmatism är oförändrad. Tillsammans med en i andra hänseenden dokumenterad realism utgör den i Asien samma förbryllande blandning, som i Europa.

**Sällsamt mellan-
spel i England.** Utgången av de engelska valen blev lindrigast sagt sensationell. Den situation som inträtt saknar motstycke i modern engelsk historia; åtminstone genom en eller annan partikombination har det tidigare alltid varit möjligt att åstadkomma en arbetsduglig majoritet. Denna gång är läget ett annat. När detta skrives har Labour fått 315 mandat, de konservativa 297, liberalerna 9 och övriga grupper 3 (en oavhängig liberal och två irländska nationalist). En valkrets återstår att räkna; den var förut konservativ, om också med mycket knapp marginal. Mer än på sin höjd 316 mandat kan regeringen Attle sålunda omöjligt räkna med, och det skulle betyda en övervikt av 19 gentemot de konservativa ensamma, av 10 över konservativa och liberala tillsammans och av 7 mandat över alla andra grupper tillsammans. Knappast ens samarbete Labour—liberaler (vilket i och för sig är osannolikt) skulle skapa någon arbetsduglig majoritet.

Väljarmajoriteten är i England svårare att bedöma. I vissa valkretsar uppställes endast en kandidat, och någon röstning kommer över huvud icke till stånd. Liberalerna ha visserligen fört fram egna kandidater i så mycket som 427 valkretsar, men de ha icke framträtt i alla de kretsar där de övriga partierna tävlat mot varandra. Röstsiffrorna vid valet ge sålunda icke någon säker grund för att i detalj beräkna väljarkårens politiska struktur. Uppskattningsvis synes man emellertid kunna räkna med att arbetarpartiet samlat 46—47 % av valmanskåren, liberalerna 9 % och de konservativa 43—44 %. Mandatfördelningen skulle således denna gång i stort sett vara rättvis. Splittringen i underhuset kan anses motsvara läget inom det engelska folket som helhet.

Det är en föga avundsvärd situation för Labour-regeringen. Enligt praxis i England medför ju varje regeringsnederlag i underhuset antingen parlamentsupplösning eller regeringskris. Möjligheterna för ett lugnt arbete bli under sådana förhållanden ytterligt små. Så snart nio Labour-medlemmar äro frånvarande på grund av sjukdomsfall eller andra förhinder, finns det risk för regeringsnederlag. Ministrarna — vilka äro många gånger flera än kabinettets medlemmar — kunna aldrig räkna med att i lugn och ro få arbeta i sina departement, eftersom deras frånvaro vid en votering ofelbart leder till seger för oppositionen. Det möter t. o. m. svårigheter för dem att under parlaments-sessionen företa längre eller kortare besök utomlands för förhandlingar. För båda partierna innebär läget dessutom att fyllnadsvalen måste bli strider på liv och död: regeringen behöver inte förlora mera än fyra sådana val för att bli försatt i minoritet, medan å andra sidan ett tiotal konservativa förluster kan komma att i hög grad förenkla regeringens ställning. Under sådana omständigheter kan man redan nu räkna med ett nytt underhusval sannolikt allra senast hösten 1950, vare sig det sedan förorsakas av regeringens nederlag i en tillfällig votering eller helt enkelt genomföres utan särskild yttre anledning och uteslutande i syfte att skapa mera drägliga förhållanden. Det enda alternativet skulle vara en ny samlingsregering; och man frågar sig, om icke resultatet härav skulle bli att Labour liksom 1931 sprängdes i två delar.

Ett intressant faktum är att småpartierna nästan helt försvunnit. Kommunisterna äro nu utplånade, liksom även den lilla ryssvänliga grupp av Labour-representanter, vars mest kände medlem var Konni Zilliacus. Detta faktum väcker av allt att döma enig tillfredsställelse. Den svårbedömbara gruppen »övriga», vilken i det gamla parlamentet icke var helt betydelselös, har likaledes nästan upphört att existera. Och liberalerna, som redan 1945 inregistrerade ett efter dåtida begrepp katastrofalt nederlag, ha i motsats till sina meningsfränder i andra europeiska länder fortsatt att gå tillbaka. Därest ingen valreform kommer till stånd utgör det liberala partiet i England numera en ren belastning på det parlamentariska systemet och saknar varje möjlighet att åstadkomma några resultat av politisk betydelse. Och att de stora partierna skulle vilja genomföra någon proportionalism är mer osannolikt än förut efter denna erfarenhet av hur läget kan bli om fast majoritet saknas. Eftersom de liberala kandidaterna i 317 kretsar icke nått upp till de röstsiffror som krävas för återbetalning av garantibeloppet, måste det förkrossande nederlaget — trots att 200 av dessa förluster täckas av försäkringar — dessutom bli något av en ekonomisk katastrof för partiet. Och nästa gång lär det icke bli lätt att få en motsvarande försäkring hos Lloyds!

Ej heller de konservativa ha skäl att helt rosa marknaden. Otvivelaktigt har partiet gått framåt, men mången hade nog räknat med att England efter fem års Labour-styre skulle vara moget för en övertygande konservativ majoritet. Ur dess partipolitiska synpunkt måste det å andra sidan sägas, att utgången är att föredraga framför en lika svag konservativ majoritet. Att med stöd av en sådan åstadkomma

Dagens frågor

någon som helst upprensning skulle ha varit omöjligt, medan det stora oppositionspartiet nu har alla möjligheter att avslöja bristerna i Labour-regeringens politik och bereda väg för större framgångar härnäst. Man kanske kan tolka valutgången så, att det brittiska folket visat, att det vill ha socialpolitik men inte socialisering. Eftersom de konservativas positiva inriktning på det socialpolitiska området icke ansetts fullt övertygande, ha även många av dem som ogillat regeringens socialiseringsplaner varit ovilliga att ge Churchill sitt stöd.

Ur utrikespolitisk synpunkt får man hoppas att möjligheter snart skapas för en klar majoritet av det ena eller andra slaget. En engelsk regering, som befinner sig i den parlamentariska situation Attlee nu har att räkna med, har sannerligen små möjligheter att hävda Englands och Västeuropas auktoritet i dagens stormar.